

کلاس عالی درس اخلاق

جزوه مترجمی

"درس تعلیم و تربیت بهائی"

تعلیم و تربیت بهائی

۱- مقدمه: چرا این درس؟

۲- اهمیت و لزوم تعلیم و تربیت

۳- وظائف و مسئولیتهای پدر و مادر در تربیت

الف: وظائف و مسئولیتهای مادر

ب: وظائف و مسئولیتهای پدر

ج: وظائف و مسئولیتهای والدین

۴- مربی بهائی

الف: مقام و منزلت مربی

ب: وظائف و مسئولیتهای مربی بهائی

۵- چگونه از عهده برآئیم؟

“تعلیم و تربیت بهائی”

۱ - مقدمه؛ چرا این درس؟

شاید زمانی که به کلاس عالی دژس اخلاق وارد شدید و مربی شما اعلام کرد که عنوان یکی از درسهای سنال جاری “تعلیم و تربیت بهائی” است با خود گفتید این درس برای چیست؟ به چه درد ما می خورد؟ و... هدف از این درس آنست که اولاً اهمیت تعلیم و تربیت و نقش آنرا در زندگی خود و یا هر فرد دیگری بشناسیم. ثانیاً به عنوان افرادی که در آینده به نام پدر و مادر وظیفه تربیت فرزندان را بر عهده خواهیم داشت، نقش و مسئولیت خود را دریابیم و همچنین به عنوان یکی از میادین اصلی خدمت در بسیاری از موارد ممکن است معلم یا مربی افراد دیگری گردیم. بنابراین لازم است وظائف و مسئولیتهائی را که در این میدان به عهده می گیریم، بشناسیم و مهم تر از همه اینها، دریابیم که چگونه می توانیم در نقش های مختلف پدر یا مادر یا مربی به بهترین نحو از عهده انجام مسئولیتهای مختلف برائیم. به نظر شما دلائل دیگری یعنی از آنچه گفته شد جهت توجیه حضور این درس در میان دروس کلاس عالی وجود دارد؟

اگر دلیل دیگری به نظر شما می رسند، در کادر زیر بنویسید:

دلائل دیگری جهت توجیه حضور درس “تعلیم و تربیت بهائی” در میان دروس کلاس عالی :

۲- ارزش و اهمیت و لزوم و ضرورت تعلیم و تربیت

اهمیت تعلیم و تربیت در زندگی انسان به قدری روشن و آشکار است که جای انکار برای احدی باقی نمی‌گذارد. حتی در بین ابتدائی‌ترین جوامع انسانی، جماعت قوم و یا قبیله‌ای نمی‌توان یافت که افراد آن نسبت به تعلیم و تربیت فرزندان خویش (هر چند در سطحی بسیار ابتدائی) به کلی بی‌اعتناء باشند.

اهداف روشهای تربیتی در جوامع مختلف متفاوت و گاه مغایر یکدیگر است. ولی وجود این تفاوتها و مغایرتها از اهمیت و لزوم تعلیم و تربیت اطفال در نزد آنان نمی‌کاهد. همچنین اهمیت و لزوم تعلیم و تربیت به حدی است که می‌توان گفت تمدن و فرهنگ بشر مدیون تعلیم و تربیت است. میراث فرهنگی هر جامعه از طریق تعلیم و تربیت بارورتر شده و به نسل بعد منتقل می‌گردد.

تربیت انسانی موجب شکوفائی استعدادهای علمی و هنری می‌گردد. فلسفه، علم، تکنولوژی در سایه تعلیم و تربیت رشد و نمو می‌نماید.

فقدان تربیت روحانی ممکن است دست آوردهای علمی و هنری را در مسیری سوق دهد که موجب انهدام مظاهر خلاقیت و ارزش‌های فرهنگی، و حتی نسل و دودمان بشر گردد و این اشرف مخلوقات و گل سرسبد کائنات را حتی به درجاتی پائین‌تر از حیوانات خون‌آشام تنزل دهد. بشریت این واقعت ناگوار را در جنگهای بین‌المللی اول و دوم به نحو بارزی تجربه کرده است. اندیشمندان و مصلحین جهان از روزگاران قدیم بر لزوم و اهمیت تعلیم و تربیت اشاره کرده‌اند. ادیان که در حقیقت مکتبهای تربیتی هستند، پیروان خویش را همواره به تعلیم و تربیت فرزندان بر مبنای تعالیم الهی تشویق و تحریص فرموده و بر آن تأکید ورزیده‌اند.

اهمیت و لزوم تعلیم و تربیت از دیدگاه امر مبارک:

هیچیک از ادیان الهی پیش از دیانت مقدس بهائی در مسئله تعلیم و تربیت تأکید نکرده و اصرار نورزیده‌اند، زیرا دیانت بهائی در عصری ظاهر شده که بشریت قدم به آستانه بلوغ می‌گذارد و بیش از هر زمانی به تعلیم و تربیتی جامع و فراگیر برای فرزندان خویش نیازمند است. چون، خطرات ناشی از رفتار

کودکی که تربیت صحیح ندیده به مراتب کمتر از خطرات ناشی از عمل فرد بالغی است که از تعلیم و تربیت راستین محروم بوده است.

تأکید شدید و بی سابقه دیانت بهائی را در اهمیت و لزوم تعلیم و تربیت اطفال، می توان از فرامین و دستورات طلعات قدسه به شرح و ترتیبی که در پی می آید استنباط کرد:

۱- تعلیم و تربیت از احکام الهی است:

تعلیم و تربیت در امر مبارک فقط یک توصیه نیست بلکه حکمی شرعی، عمومی و واجب است. چنانکه در کتاب اقدس از قلم اعلی نازل قوله اعلی: "كُتِبَ عَلَي كُلِّ ابٍ تَرْبِيَةٌ لِّبَنِيهِ وَ بِتَنَّهُ بِالْعِلْمِ وَالْحُطِّ وَ دَوِيهِمَا..."

۲- تعلیم و تربیت امری اجباری است نه اختیاری:

چنانکه مرکز عهد و پیمان می فرمایند قوله الاحلی: "در کتاب الهی در این دور بدیع، تعلیم و تربیت امر اجباری است نه اختیاری." (مکاتیب، ج ۱، ص ۳۴۴ - ۳۴۳)

۳- قصور در تعلیم و تربیت گناهی غیر قابل بخشایش است:

فرمایش حضرت مولی الوری در این مورد چنین است قوله العزیز... "بر پدر و مادر فرض عین است که دختر و پسر را در نهایت همت تعلیم و تربیت نمایند و از پستان عرفان شیر دهند. در آغوش علوم و معارف پرورش بخشند. اگر در این خصوص قصور کنند در نزد رب غیور، مأخوذ و مذموم و مدحورند و این گناهی است غیر مغفور..."

۴- محروم ماندن طفل از تربیت صحیح حتی از مرگ وی زیان بارتر است:

حضرت مولی الوری تأکید می فرمایند قوله احلی: "... در این خصوص ابتدا فتور نکنند و قصور نخواهند. البته طفل را اگر بکشند بهتر از آنست که جاهل بگذارند. زیرا طفل معصوم را گرفتار نقائص گوناگون کنند..." (مکاتیب، ج ۱، صص ۳۴۴ - ۳۴۳)

۵- پدری که در تربیت فرزند عالماً عامداً قصور کند، مورد نکوهش است و حق

پدری از وی سلب می گردد. قلم اعلی اینچنین انداز می فرمایند، قوله الاحلی: "اگر والد در این امر اعظم که از قلم مالک قدم در کتاب اقدس نازل شده غفلت نماید، حق پدری ساقط گردد و لدی الله از مقصرین محسوب..." (لوح مبارک یا مطلع یا محمد وجه قدم بنو ناظر)

۶ - تعلیم و تربیت پایه دین و اساس شریعت الهی است:

حضرت مولی الوری می فرمایند: "مسئله تربیت اطفال را بسیار اهمیت دهید، زیرا اس اساس شریعت الله است و پایه و اساس دین الله". (مجموعه آثار مبارکه در باره تعلیم و تربیت بهائی، تنظیم شده از طرف بیت العدل اعظم، ص ۴۳)

۷ - تعلیم و تربیت، امری عمومی است:

تعلیم و تربیت در امر مبارک بر کل واجب است و اختصاص به جنس، به طبقه، نژاد یا ملتی خاص ندارد، در همه جا و همه وقت و در هر شرایطی، جمیع اطفال باید تحت تعلیم و تربیت قرار گیرند. در کتاب مستطاب اقدس می فرمایند: "كُتِبَ لِكُلِّ أَبِي تَرْبِيَةٍ ابْنِهِ وَبِنْتِهِ" در اشراق هفتم می فرمایند: "قلم اعلی کل را وصیت می فرمایند به تعلیم و تربیت اطفال" و حضرت عبدالبهاء می فرمایند: "باید یاران جهد بلیغ نمایند... جمیع اطفال به قدر لزوم بهره از علوم و فنون برند".

(مجموعه آثار مبارکه در باره تربیت، ص ۵۸)

۸ - حتی اگر پدری بضاعت لازم را برای تعلیم و تربیت فرزندان خود نداشته باشد،

بیت العدل (محفل روحانی) موظف به تأمین هزینه تربیت و تعلیم فرزندان وی است.

قلم اعلی در کتاب اقدس و به دنبال آیاتی که در بند ۱ همین مطالب آمده می فرمایند:

"... فَلِلْأُمَّنَاءِ أَنْ يَأْخُذُوا مِنْهُ مَا يَكُونُ لَأَزْمَانِهِمَا لِتَرْبِيَتِهِمَا إِنْ كَانَ غَيْبًا وَإِلَّا يَرْجِعَ إِلَى بَيْتِ الْعَدْلِ إِنَّا جَعَلْنَاهُ

مَأْوَى الْفُقَرَاءِ وَالْمَسْكِينِ."

۹ - تعلیم و تربیت از اعظم خدمات امریه است. و آنکس که به تعلیم و تربیت اولاد خویش

یا فرزندان دیگران اهتمام ورزد، به صورتی بی سابقه مورد عنایت و لطف مظهر امر الهی قرار گرفته است

مرکز عهد و پیمان الهی تأکید می فرمایند:

تربیت و تعلیم و توتنهالان جنت الهی از اعظم خدمات درگاه کبریا است.

(مجموعه آثار مبارکه در تعلیم و تربیت گرد آوری معهد اعلی، ص ۴۷)

همچنین از قلم اعلی در کتاب مستطاب اقدس نازل، قوله تعالی:

"... إِنْ الَّذِي رَبِّي ابْنَهُ أَوْ ابْنَاءَ مِنَ الْإِبْنَاءِ كَأَنَّهُ رَبِّي أَحَدًا ابْنَائِي عَلَيْهِ يَهَائِي وَأَرْحَمِي أَلَّتِي سَيِّئَتِ الْعَالَمِينَ."

۳- وظائف و مسئولیتهای پدر و مادر در تربیت .

هرکدام از ما به عنوان افرادی که در آینده وظیفه و مسئولیت تربیت و پرورش نسل آینده را بر عهده دارد، بایستی با این وظائف آشنا گردیم. وظایفی که در آثار مبارکه نیز مشخص گردیده‌اند. در این عرضه اولین علمدار بی رقیب مادر می‌باشد که با توجه به نصوص وظائف و مسئولیتهای او را می‌شناسیم .

الف: وظائف و مسئولیتهای مادر:

حضرت عبدالبهاء این چنین نقش و مسئولیتهای مادران را به عنوان اولین مربی ترسیم می‌نمایند.

- ۱ - "اول مربی امهاتند" (مجموعه آثار مبارکه دربارهٔ تعلیم و تربیت ، ص ۳۵)
  - ۲ - "این اطفال را باید امهات از بدایت به تربیت الهیه تربیت نمایند." (مجموعه، ص ۶۰)
  - ۳ - "امهات... اطفال خویش را به احسن آداب و اخلاق از صغر سن تربیت نمایند." (مجموعه، ص ۷۲)
  - ۴ - "این واضح است که مادر... مؤسس اخلاق و آداب فرزند است." (مجموعه، ص ۷۳)
  - ۵ - "امهات از صغر سن اولاد را به تربیت تام تربیت نمایند..." (مجموعه، ص ۷۳)
  - ۶ - "... در خصوص تربیت اطفال، امهات باید نهایت اهمیّت را بدهند و همت گمارند." (مجموعه، ص ۷۴)
  - ۷ - "... امهات باید طفلان خردسال را مانند نهالهایی که باغبان پرورد، پرورش دهند." (مجموعه، ص ۷۴)
  - ۸ - "باید امهات اطفال شیرخوار را در مهّد اخلاق تربیت نمایند." (مجموعه، ص ۳۵)
- همچنین حضرت ولی امرالله در این باره می‌فرمایند:
- ۹ - "مسئولیت شما از لحاظ مقام مادری، مخصوصاً یک مادر بهائی که وظیفه مقدّس او توجه نسبت به تربیت و تهذیب اخلاق اطفال در حدود و شئون بهائی است. فی الحقیقه شدید و عظیم است..." (مجموعه، ص ۹۶)

۱۰- "یقین است به عنوان یک مادر بهائی مسئولیت مقدس و سنگینی برای رشد و نمو روحانی آنان

(اطفال) در امر الهی متوجه شماست. (مجموعه، ص ۹۹)

با توجه به نصوص مبارکه به سئوالات زیر پاسخ دهید:

۱- به نظر شما چرا مادران اول مرتبی نامیده شده‌اند؟

۲- چه نوع تربیت و پرورش در چه زمینه‌هایی بر عهده مادران گذاشته شده است؟

۳- وجوه تشابه نهالهائی که باغبان پرورش دهد و تربیتی که مادر انجام می‌دهد کدامند؟

ج ۱:

ج ۲:

ج ۳:

ب: وظائف و مسئولیت‌های پدر:

در مجموعه نصوص مبارکه راجع به تربیت بهائی و نصوص زیر از حضرت بهاء‌الله جل اسمه

الاعلی به چشم می‌خورد:

۱- کَتَبَ عَلَيَّ كُلِّ ابٍ تَرْبِيَتَهُ ابْنَهُ وَ بِنْتَهُ بِالْعِلْمِ وَ الْحَقِّ وَ دُونَهُمَا... (مجموعه، ص ۱۰)

۲- آباء باید در دین ابناء و اتقان جهد بلیغ نمایند. (مجموعه، ص ۱۱)

۳- "آباء باید کمال سعی را در تدین اولاد مبذول دارند." (مجموعه، ص ۱۲)

با توجه به نصوص مبارکه فوق:

۱- چه نوع تربیتی (در چه زمینه‌هایی) بر عهده پدران گذاشته شده است؟

۲- مفهوم اتقان چیست و منظور از آن در نص مربوطه چیست؟

ج ۱:

ج ۲:

پ: وظائف و مسئولیتهای والدین:

برای اینکه بدانیم چه وظائف و مسئولیتهایی مشترکا متوجه پدر و مادر می باشد، به سراغ کلام

الهی و منبع فیاض نصوص الهیه می رویم.

۱- "بر پدر مادر فرض عین است که دختر و پسر را به نهایت همت تعلیم و تربیت نمایند."

(حضرت عبدالبهاء، مجموعه، ص ۳۸)

۲- "باید دختران صغیر را پدران و مادران کبیر نهایت مواظبت نمایند."

(حضرت عبدالبهاء، مجموعه، ص ۷۱)

۳- "تکلیف والدین چنان است که در تعلیم و تربیت اولاد، به مستهای حد، سعی و کوشا

باشند." (حضرت عبدالبهاء، مجموعه، ص ۷۵)

۴- "وظیفه مقدس والدین آنست که اطفال را به شئون و آداب کامل بهائی تربیت نمایند."

(حضرت ولی عزیز امرالله، مجموعه، ص ۹۵)

۵- "والدین... باید در علاج آن (نواقص طبیعی در هر طفل) سعی و مراقبت موفور میدول

دارند." (حضرت ولی عزیز امرالله، مجموعه، ص ۱۰۲)

۶- "اطفال مادام که صغیرند تحت اختیار و مالکیت والدین می باشند."

(حضرت ولی عزیز امرالله، مجموعه، ص ۱۱۲)

۷- "... هر دوی شما (پدر و مادر) حقوق و مسئولیت مقدسی راجع به آتیه آنان (اطفال) به

عهده دارید." (حضرت ولی عزیز امرالله، مجموعه، ص ۱۱۲)

۸- "این امر به تنهایی کافی نیست که ابرین در حق اطفالشان دعاکنند بلکه باید سعی و همت نمایند که

به کمال ملایمت و شکیبایی شئون اخلاقی را در افکار جوانشان التاء نمایند."

(حضرت ولی عزیز امرالله، مجموعه، ص ۱۰۳)

۹- "اطفال را باید مواظبت و محافظت و تربیت نمود. این است حقیقت و شفقت پدر و مادر."

(حضرت عبدالبهاء، مجموعه، ص ۳۶)

۱۰- "جمیع آیاه و امهات باید اطفال را تمادیا نصیحت کنند و بر آنچه سبب عزت ابدیه است،

دلالت نمایند." (حضرت عبدالبهاء، مجموعه، ص ۶)

با توجه به نصوص مبارکه به سئوالات زیر پاسخ دهید:

۱- در چه زمینه‌هایی پدر و مادر وظائف و مسئولیتهای مشترکی دارا هستند؟

۲- به نظر شما تفاوت‌های مواظبت، محافظت، تربیت، نصیحت، دلالت که در نصوص ۹ و

۱۰ آمده است، چه می‌باشد؟

۴ - مرتبی بهائی

یکی از میادین خدمت که در آثار مبارکه مقام و منزلت خاص برای آن در نظر گرفته شده، عرصه تعلیم و تربیت و قبول مسئولیت به عنوان مرتبی در خدمات مختلف جامعه است. هر کدام از ما ممکن است در حال حاضر و یا در آینده نزدیک به این مسئولیت خطیر مشغول شویم و بنابراین لازم است که در مورد مقام و منزلت و همچنین وظائف خود به عنوان مرتبی در میادین مختلف آشنا شویم.

ذیلاً "نصوص مبارکه در مورد مقام و منزلت و سپس وظائف و مسئولیتهای مرتبی بهائی درج می‌گردد:

الف - مقام و منزلت مرتبی

۱ - "طوبیٰ لِمَعْلَمٍ قَامَ عَلٰی تَعْلِيمِ الْاَطْفَالِ وَ هَدٰی النَّاسَ اِلٰی صِرَاطِ اللّٰهِ الْعَزِيزِ الْوَحٰدِ"

(جمال مبارک، مجموعه، ص ۱۵)

۲ - "الَّذِي رَبِّيْ اَبْنَهُ اَوْ اَبْنَاهُ مِنَ الْاَبْنَاءِ كَاَنَّهُ رَبِّيْ اَخَذَ اَبْنَانِيْ عَلَيْهِ بِهَائِيْ وَ عَنَابِيْ وَ رَحْمَتِيْ الَّتِي سَبَقَتْ الْعَالَمِيْنَ."

(جمال مبارک، مجموعه، ص ۱۰)

۳ - "... (هر نفسی ساعی در تربیت و تعلیم نورسیدگان) البته مظهر تأییدات غیبه حضرت یزدان گردد."

(حضرت عبدالبهاء، مجموعه، ص ۴۲)

۴ - "معلمان خادمان حضرت رحمانند."

(حضرت عبدالبهاء، مجموعه، ص ۵۰)

۵ - "پدر روحانی (مرتبی) اعظم از پدر جسمانی است... و سبب زندگانی جاودانی."

(حضرت عبدالبهاء، مجموعه، ص ۵۰)

۶ - "... معلمات... اِماءٍ مَّقْرَبَةٍ دَرِّگَاهِ اَحَدِيْتِنْد..."

(حضرت عبدالبهاء، مجموعه، ص ۶۶)

۷ - "ای بنده جمال مبارک خوشا به حال تو که به خدمتی مشغولی که سبب روشنائی رخ در ملکوت

ایهی است و آن تعلیم و تربیت اطفال است..."

(حضرت عبدالبهاء، مجموعه، ص ۴۷)

۸ - "ای معلمه اطفال ملکوت، به خدمتی قیام نموده‌ای که اگر به جمیع معلمین آفاق امتخار کنی سزاوار

(حضرت عبدالبهاء، مجموعه، ص ۵۱)

است."

ب: وظائف و مسئولیتهای مربی بهائی

چون صحبت از وظائف و مسئولیتهای مربی بهائی است، مسلماً در زمینه تربیت روحانی این وظیفه سنگین تر می‌گردد. با توجه خاص به نصوص مبارکه، این مطلب واضح می‌گردد.

۱ - "... ادیب باید... اخلاق را تعدیل نماید." (حضرت عبدالبهاء، مجموعه، ص ۴۶)

۲ - "... ادیب باید (اطفال را) ... به خلق و خوی ربّانی پرورش دهد..."

(حضرت عبدالبهاء، مجموعه، ص ۴۶)

۳ - "ای معلّم روحانی... آن نورسیدگان الهی را آداب ملکوتی بیاموز..."

(حضرت عبدالبهاء، مجموعه، ص ۴۹)

۴ - "... شماها که معلّمید، باید... بنات را به عصمت و عفت و حسن اخلاق و آداب پرورش

دهید." (حضرت عبدالبهاء، مجموعه، ص ۶۸)

۵ - تا توانی بکوش تا این اطفال را بفهمانی که بهائی یعنی انسان جامع جمیع کمالات."

(حضرت عبدالبهاء، مجموعه، ص ۴۰)

۶ - "... نفوس بشریه را تربیت کند (مربی) تا جنبه ملکیت بر جنبه حیوانیت غالب شود.

(حضرت عبدالبهاء، مجموعه، ص ۲۱)

۷ - "... ای امة الله... به جان و دل بکوش که نورسیدگان در منتهای حالات انسانیه تربیت

شوند." (حضرت عبدالبهاء، مجموعه، ص ۴۸)

۸ - "... ای معلّم رحمانی... در مکتب توحید ادیب عشق گردد..."

(حضرت عبدالبهاء، مجموعه، ص ۴۹)

۹ - "ای معلّم رحمانی... اطفال یاران رحمانی را به رسم و آئین محبت الله تعلیم نما.

(حضرت عبدالبهاء، ص ۴۹)

۱۰ - "... ادیب باید... اطفال را تعلیم دهد.

(حضرت عبدالبهاء، ص ۴۶)

۱۱ - "... ادیب باید... علم و دانش آموزد."

(حضرت عبدالبهاء، ص)

۱۲ - "ادیب... ابناء آفاق را از علل و امراض روحانی معالجه نماید..."

(حضرت عبدالبهاء، ص ۴۶)

با توجه به نصوص فوق زمینه‌های مختلف وظائف و مسؤلیت‌های مرتبی بهائی را به تفکیک و با استناد به نصوص بنویسید.

۵ - چگونه از عهده بر آئیم؟

حال که به جنبه‌های متعدد وظائف و مسئولیتهای خویش در مواقع مختلف آشنا شدیم، چگونگی انجام دادن این وظائف و به بهترین نحو از عهده برآمدن مورد سؤال و پرسش است. چه که به نص صریح اگر والدین در امر تربیت اولاد غفلت ورزند، حق پدری (ولا جرم مادری) از آنان ساقط شده و در نزد خدا از مقصرین محسوب می‌گردند و همچنین حضرت عبدالبهاء می‌فرمایند:

"اگر (پدر و مادر) در این خصوص (تعلیم و تربیت دختر و پسر) قصور کنند، در نزد زب غفور مأخوذ و مذموم و مَذحورند."

در مورد مرثیان نیز حضرت عبدالبهاء تأکید می‌فرمایند که "قیام به این خدمت مشکل است و از عهده برآمدن مشکل‌تر." اینست که در هر دو مورد یعنی در مقام پدر و مادر و یا در مقام مرثی یکی از مهمترین مسائل اینست که چگونه از عهده این وظیفه و مسئولیت خطیر به بهترین نحو ممکن بر آئیم.

سه عامل بینش، دانش و مهارت ما را کمک می‌کنند تا وظائف خویش را در این سبیل انجام دهیم. عامل اول یعنی بینش در حقیقت طرز تلقی، تفکر و نوع نگرش خاص ما نسبت به یک موضوع یا پدیده می‌باشد. بینش است که جایگاه واقعی هر ارزشی را در سازمان بندی ارزشهای درونی و ذهنی مشخص می‌سازد. به عبارت دیگر نوع نگرش و تفکر ما نسبت به مسأله تعلیم و تربیت، اینکه چه اهمیّت و ارزشی برای آن قائل هستیم و معتقدیم که تا چه اندازه باید به آن بها و ارزش داد. اولین گام در راه ایفای وظائف و مسئولیتهای خطیره این امر مهم و بالمآل از عهده برآمدن می‌باشد.

عامل دوم یعنی دانش، میزان آگاهی‌های ما نسبت به امر تعلیم و تربیت و به خصوص تربیت بهائی است. آنچه که برای هر پدر و مادر یا مرثی لازم و ضروری به نظر می‌رسد، در درجه اول اطلاع از مقاصد و اهداف تربیتی امر مبارک است تا بتواند بدان وسیله مقصد از تربیت نفوس را دریابد. اصلی‌ترین منبع جهت این مطلب نصوص و آثار انبیه می‌باشد، به نظر می‌رسد هر جوان بهائی حداقل بایستی تعداد قابل توجهی از این نصوص را مطالعه و درباره آن تفکر نموده و با دیگران در مورد آن به بحث و گفتگو بنشیند، مجموعه گرانبهای از این نصوص را دارالانشاء معهد اعلی تحت عنوان "مجموعه آثار مبارکه درباره تربیت بهائی" تهیه نموده‌اند که می‌تواند بسیار راهگشا باشد. افزون بر آنچه که لازم است، در باره مقاصد

و اهداف تربیتی بدانیم، دانستن مسائلی در مورد اصول و روشهای تربیت نیز ضروری بنظر می‌رسد. مطالعه مجموعه یاد شده و همچنین آثار نویسندگان بهائی و کتب تربیتی معتبر کمک شایانی خواهد نمود.

عامل سوم یعنی مهارت نیازمند کسب تجربه‌های علمی به وسیله فرد و یا استفاده از تجربه‌های عملی دیگران است. شور و مشورت با افراد دیگر، نه تنها این مهارت را ازدیاد می‌بخشد، بلکه به دو عامل دیگر یعنی بینش و دانش نیز تا حد زیادی کمک می‌کند و بدین لحاظ است که برای والدین و مربیان یعنی دو گروه از کسانی که مسئولیت عظیم تربیت را بر عهده دارند، این گونه مشاورات لازم و ضروری است.